

nando. Ad quem finem multae proponuntur observantiae, iis quae apud Christianos vigent aliquatenus similes; v. g.: confessio culparum, directio conscientiae, meditatio vanitatum mundi, etc...

Monachus Buddhista, quem *Bickus* vocant, rigidioribus observantiis subjacet, perfectamque castitatem, rigorosam paupertatem, necnon asperam mortificationem, absque tamem votorum vinculo, custodit.

Simplices autem fideles, *Upasakas* nominati, irreprehensibiliter, quamvis minus rigore, vivendo, possunt etiam *Nirvana*, sed tardius, attingere. Porro unum e praecipuis operibus *Upasakae* est tribuere eleemosynas monachis.

Praeter abnegationem sui, amor erga homines praescribitur, et unusquisque satagere debet, ut verbis et exemplis caeteros adducat ad assumenda media sese ab existentia liberandi, et ad *Nirvana* perveniendi. Hinc Buddhismus de se tendit ut ubique terrarum propagetur, omnesque populos in unam fidem colligat. Cui propagationi allaborant plurimum monachi Buddhistaelibros sacros legendo et explanando.

II. BUDDHISMUS VULGARIS

16. 1° Atheismus qui Buddhismum philosophicum inficit, mox in polytheismum versus est. Etenim Buddha Sakia-Mouni, licet in *Nirvana* sepultus, cultum tamen venerationis et amoris a suis sectatoribus accipit. Insuper, cum eo multi alii coluntur Buddhae, sive anteriores, sive posteriores. Identidem enim, inaequalibus ac longissimis licet intervallis, sibi Buddhae succedunt, et hi omnes jam tanquam veri dii passim a plebe adorantur.

2° Adorantur etiam cum Buddhis alia multa entia superiora. Quinimo, ob populorum erga Buddhorum reliquias et imagines devotionem, eorum religio versa est in idololatriam crassam et magicis refertam superstitionibus.

3° Fides in *Nirvana* paulatim debilitata est, ita ut Buddhistaebam paucis viris, subtilissimae perfectionis amatoribus, hunc quasi annihilationis statum relinquunt, sibi quae finxerint coelos superpositos, in quibus per multa secula sperant se victuros inter delicias sive spirituales, sive etiam sensuales.

QUAESTIO III^a

Quaenam dari possit summaria hodiernae Incredulitatis expositio?

(Vide dom Benoît : *des Erreurs modernes*, t. 1. — Jungmann : *de Vera Relig.* pars I, c. 1, a. 1. — Brugère : *de Vera Relig.*, pars 2. *Notiones praeviae*.)

17. De modernorum incredulorum antichristianismo, utpote aetatis nostrae morbo magis exitiali, accuratius disserendum venit.

I. INCREDULITATIS HODIERNAE FUNDAMENTALE PRINCIPIUM.

Increduli nominantur ii qui, in negotio religionis, nihil volunt admittere nisi illud quod naturalis ratio, exclusa omni etiam supra-humana auctoritate, ex se intelligit atque demonstrat. Et ideo increduli omnem religionem *rationi modi* supernaturalem, seu positivam, respuunt, etiamsi constaret tantummodo veritatibus captum intellectus humani non superantibus.

Religio enim positiva auctoritate traditur et fide accipitur, et utrumque incredulis repugnat. Ex hoc capite, hodierna incredulitas jure vocatur *Rationalismus*. A fortiori procul faciunt omnem religionem *ratione objecti* supernaturalem; quandoquidem nolunt hominem ad finem supra vires et exigentias naturae positum destinari. Ex quo capite, incredulitas jure etiam vocatur *Naturalismus*.

II. INCREDULITATIS HODIERNAE ORIGO ET GRADUS

18. Incredulitas hodierna sponte ex Protestantismi principii defluit. Cum enim Protestantes extra infallibile magisterium voluerint Scripturam sacram interpretari, non potuerunt, extra idem magisterium, certos fieri de divina Bibliorum inspiratione; ex quo factum est ad rationem privatam pertinere de singulis dogmatibus ferre judicium. (Vide Conc. Vatic. : *De fide catholica, Proaemium*). Et revera, Protestantibus successere Sociniani, rejicientes revelationem mysteriorum, et dein Rationalistae cujuscumque revelationis hostes.

Sunt tamen in Rationalismo et Naturalismo gradus.

1us est eorum qui, suprematiam atque autonomiam rationis supra modum extollentes, absolute contendunt revelationem nequidem possibilem esse, adduntque hominem sibi relictum plane sufficere ad omnis veri et boni consecutionem.

2us gradus est eorum qui, necessitatem et possibilitatem revelationis *proprie dictae* impugnantes, confitentur tamen per auxilia ordinis naturalis divinam Providentiam hominem excitare, adjuvare et dirigere in religionis cognitione acquirenda.

3us gradus est eorum, qui revelationis etiam *proprie dictae* possibilitatem agnoscunt, sed positis quibusdam conditionibus, videlicet : quod Deus singulis immediate revelet, aut saltem quod non revelet mysteria, seu res intellectui impervias, nec addat praecepta positiva legi naturali.

4us demum eorum est, qui possibilitatem revelationis *proprie dictae* sine restrictione concedunt, sed tamen nulli religioni revelatae adhaerent, sive quia, de facto, nulla revelatio satis probatur; sive quia, etiamsi probaretur facta, non potuit nobis sub obligatione imponi.

III. INCREDULITATIS HODIERNAE EXPLICATIONES CIRCA CHRISTIANISMI EXISTENTIAM.

19. In explicando tanti momenti facto increduli non concordant.

1° Pseudophilosophi seculi XVIII eo devenerunt impietatis, ut religionem christianam veluti fraude et mendacii introductam exhiberent; ita Voltarii sectatores. Si hos audias, Moyses, prophetae, Christus praesertim, sunt deceptores. Attamen, juxta quosdam, Christus ipse nemini illudere voluit; imo utrum extiterit incertum. Haec igitur odiosa machinatio ab Apostolis, Romanis Pontificibus et Episcopis orta est; posteaque, faventibus ignorantia populorum et principum tyrannide, infeliciter obtinuit.

2° In seculo XIX, increduli existimaverunt Christianismi existentiam et progressus naturaliter explicari posse, quin malam conjurationem interfuisse supponatur.

Itaque, juxta illos, Christus, a quo religio christiana incepit, fuit sane vir ingenio et sanctitate sublimis,

at Deus aut a Deo supernaturaliter missus minime. Ejus doctrina non est ab omni errore immunis, aut posito quod, ut quidam volunt, fuerit absolute vera, in pluribus fuit male intellecta et adulterata. Ecclesia non est instituta a Christo, sed sensim, labentibus annis, hominum consilio efformata; quae multum olim generi humano profuit, sed hodie evolutis jam et satis excultis ingeniis, est inutilis et deserenda.

Si autem ab eis quaeratur undenam haec in Christo virtus, tam eximia proferens dogmata, contendunt ea a veteribus systematibus philosophicis aut religiosis mutuata esse, et in unum sapienter collecta; et insuper recurrunt ad legem progressus continui, vi cujus, spontanea ac necessaria sensus religiosi hominibus innati evolutione, religiones in mundo aliae aliis perfectiores sibi indesinenter succedunt; inter quas maxime enituit christiana, quamvis jam amplius non accommodetur praesentis temporis necessitatibus, et in meliorem, scilicet, in philosophiam mutanda sit.

Restat tamen difficultas haud levis, nempe: narratio evangelica. Nodum solvere conantur, vel dicendo Evangelia esse allegorice intelligenda, vel eorumdem auctoritatem historicam variis modis infirmando, ut infra videbitur.

IV. INCREDULITATIS HODIERNAE CIRCA RELIGIONEM NATURALEM PLACITA.

20. Non desunt increduli qui Dei personalis et a mundo distincti existentiam, necnon immortalitatem animae confitentur, et computantur inter Deistas; sed plerique eorum Pantheistae sunt aut Athei.

Juxta Pantheistas: « Nullum supremum, sapien-

« tissimum, providentissimumque Numen existit ab
« hac rerum universitate distinctum, et Deus idem est
« ac rerum natura, et idcirco immutationibus ob-
« noxius, Deusque reapse fit in homine et mundo,
« atque omnia Deus est, et ipsissimam Dei habent
« substantiam, ac una eademque res est Deus cum
« mundo, et proinde spiritus cum materia, necessitas
« cum libertate, verum cum falso, malum cum bono
« et justum cum injusto. » (Syllabus: *prop. 1^a.*)

Athei omnem Dei existentiam rejiciunt, atque eo usque devenerunt ut, praeter materiam, nihil esse affirmare non erubescant, et ob id *Materialistae* vocantur.

Recentiores tamen *Materialistae* qui *Positivistarum* nomine gloriantur, nihil de Deo affirmare audent; quippe qui arbitrantur nullum dari medium veritates metaphysicas attingendi, sed omnem humanam cognitionem intra limites experientiae sensibilis esse restringendam.

Quae cum ita sint, mirum non est si, inter hodiernos incredulos, multi, consequenter ad sua principia, religionem omnem penitus excludant, et absolutam inviolabilemque proclamaverint singulorum hominum ab omni cujuscumque legis vinculo immunitatem; et, quia societas tum civilis, tum domestica, necnon jus ipsum proprietatis exclusivum huic libertati restrictiones apponant, haec omnia velint penitus tolli; et ideo dicuntur gallice *anarchistes*. « Notre principe à nous, ait Proudhon, c'est la négation de tout dogme; notre donnée, le néant. Nier, toujours nier, c'est là notre méthode. Elle nous a conduits à poser comme principe en religion l'athéisme; en

« politique, l'anarchie ; en économie politique, la « non-propriété. » (Vide D. Benoît : *Les Erreurs modernes*, t. I., p. 358.)

Caeteri tamen non eo usque progrediuntur, legemque naturalem admittunt ; sed quae a Deo vim suam obligandi sanctionemque minime accipiat, nihilque aliud sit quam rectae rationis dictamen, ab omni doctrina speculativa prorsus independens. Hi etiam consentiunt dari in societate jus imperandi a populi consensu, penes quem stat suprema auctoritas, proveniens, et quod, ubi populi nomine exercetur, nullos patitur limites. Ex hoc fit Statum, ex una parte, esse omnipotentem relative ad singula societatis membra ; sed, ex altera parte, a multitudine omnino pendens, quae delegatam a se potestatem, quoties libuerit, restringere aut etiam auferre potest.

V. INCREDULITATIS HODIERNAE PRACTICA APPLICATIO
AD RELIGIONEM.

21. Hodierna Incredulitas, si spectetur in ordine ad praxim, generat primum indifferentiam religiosam, et dein adversus catholicam Ecclesiam inimicitias implacabiles.

1° Certo generat indifferentiam religiosam in individuus ; siquidem eximit ab omni obligatione inquirendi, inter varias religiones, quae sit vera.

At non minus societatis civilis rectores in sua gubernandi ratione facit erga religionem indifferentes. Cur enim societas civilis magis ac individui ad aliquam religionem profitendam teneretur ? Sufficit itaque Principi bonum temporale societatis, per leges congruas ac sapientem administrationem, procurare,

nullo habito ad religionem respectu. Quidquid autem ordinem publicum directe non perturbat ab eo tolerandum est, neque opus est ut uni cultui potius quam alteri patrocinetur.

Hinc summopere refert, ut societas civilis constituatur prorsus extra omnem religionis directionem et impulsam. Quae religionis exclusio a rebus publicis, gallice *la sécularisation*, seu *la laïcisation*, omni conatu procuranda est in legibus, in institutis, in scholis, in administratione et in ipsiusmet beneficentiae exercitio.

2° At praedicta indifferentia religiosa mox in implacabiles contra Ecclesiam catholicam inimicitias desinat necesse est, ob triplicem causam : nam 1° Ecclesia catholica non potest propria jura per nefandam, de quo superius, exclusionem saepius proculcata, non tueri, et exinde oritur conflictus ; 2° cum Ecclesia, juxta incredulos, non sit nisi institutum mere humanum, hinc quibuscumque legibus civilibus, etiam ipsi infensissimis parere tenetur, et ad hoc legitime adigi potest, etiam per corporalem coactionem ; 3° demum nihil laudabilius Rationalistis apparet, quam omnes homines compellere ut tyrannicum auctoritatis religiosae jugum excutiant, et solius rationis naturalis ductum sequantur. Ergo Ecclesia catholica, apud quam potissimum viget principium religiosae auctoritatis, omni studio impugnanda est, juxta effatum celebre : « *Le cléricisme, voilà l'ennemi !* »

Et revera, non semel increduli palam declaraverunt se id intendere, ut, loco Christianismi instituta *massonica* ubique substituantur. Sic legimus in instructione quadam ad praecipuos sectae massonicae duces

nuper directa : « Notre minorité grandissante de-
« viendra bientôt peut-être la majorité de la nation.
« Ce jour-là, MM. . : FF. . : , notre œuvre aura vé-
« ritablement accompli sa destinée. Dans ces édifices
« élevés de toutes parts, depuis des siècles, aux
« superstitions religieuses et aux suprématies sacer-
« dotales, nous serons appelés, à notre tour, à prêcher
« nos doctrines ; et, au lieu des psalmodies cléricales
« qui y résonnent encore, ce seront les maillets, les
« batteries et les acclamations de notre ordre, qui en
« feront retentir les larges voûtes et les vastes
« piliers. » (Vide l'*Univers*, édit. semi-quot., 14 juin
1891.)

Si talia moliantur increduli qui societatem civilem
servandam volunt, quid illi dicti *anarchistes* omnis
auctoritatis hostes? Nonne haec legimus in diario,
cui titulus : *Qui vive?* Londini edito : « Apprenez
« que nous n'avons plus au cœur que l'idée de la
« vengeance ; et nous la voulons terrible, exemplaire.
« Nous faucherons vos têtes, seraient-elles couvertes
« de cheveux blancs, et cela avec le plus grand
« calme. Nous n'aurons ni respect, ni pitié ; nous
« n'aurons que la mort ; la mort, jusqu'à ce que votre
« race maudite ait disparu à jamais ». (Vide D. Be-
noît : *Des Erreurs modernes*, t. 1.)

Ex omnibus praedictis concludendum est incredu-
litate hodiernam, qualem se exhibet, non tam esse
errorem specialem, quam omnium errorum colluviem,
et probabiliter supremum atque ultimum inferi contra
Ecclesiam Christi impetum.

QUAESTIO IV^a

Quaenam veritates praesupponantur disputationibus
theologicis circa religionem revelatam ?

22. Resp. Sunt multa ad philosophiam naturalem
spectantia, et quibus, veluti principiis praesuppositis,
nititur omnis disputatio circa religionem revelatam.
Ea nunc discutere et explanare non vacat, sed bre-
viter ad memoriam revocanda. Haec respiciunt :
1° certitudinem ; 2° Deum ; 3° hominem ; 4° relationes
inter Deum et hominem.

1° *Circa certitudinem* duo supponimus : 1° exis-
tere certitudinem, contra Scepticos ; 2° valorem om-
nium motivorum certitudinis, positae ponendis, spe-
ciatim vero testimonii humani. Est enim quasi axioma
saepius, in demonstratione catholica, imo et in uni-
versa theologia usurpatum, principium sequens : *Ubi
agitur de facto sensibus obvio, gravis momenti,
circa quod consentiunt testes numero plures,
quos constat non habuisse motivum decipiendi,
aut non potuisse in decipiendo conspirare, de
hujus facti veritate historica dubitare non licet,
sive agatur de facto naturali, sive de facto super-
naturali, sive factum si coevum, sive sit praete-
ritum, per traditionem oralem, aut per historiam
aut per monumenta transmissum.*

2° *Circa Deum* tria supponimus : 1° ejus existen-
tiam contra Atheos ; 2° ejus distinctionem ab univer-
sitate rerum, contra Pantheistas ; 3° omnia ejus attri-
buta infinita, praesertim vero : Providentiam qua
omnes et singulas creaturas ad proprios fines dirigit,
et Veracitatem qua nec falli nec fallere potest.